

Հետազոտության նախագծում և տեղեկատվության հավաքագրման մեթոդներ

Հարություն Վերմիշյան

Սոցիալական փորձագիտական կենտրոն

24 փետրվարի, 2021 թ.

Այս Նյուօքլ կամ դրա առանձին մասերը կիրառելիս կամ վերարտադրելիս անհրաժեշտ է պատշաճ կերպով հղում կատարել Նյուօքլի աղբյուրին: Նյուօքլ ստեղծվել է [ԴԱՏԱ ծրագրի](#) շրջանակներում [Սոցիալական փորձագիտական կենտրոնի](#) կողմից՝ ԴԱՏԱ գործընկերների հետ համագործակցությամբ:

Սույն Նյուօքլ ստեղծվել է Ամերիկայի ժողովրդի աջակցությամբ՝ ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության միջոցով: Այստեղ արտահայտված տեսակետները և ներկայացված բովանդակությունը միմիայն հեղինակներին են և պարտադիր չէ, որ արտահայտեն ԱՄՆ ՄԶԳ կամ ԱՄՆ կառավարության տեսակետները:

Ով ենք մենք

կրթությամբ և մասնագիտությամբ
սոցիոլոգների թիմ

Ինչ ենք անում

Իրականում ենք փորձագետ-հասարակություն
երկիտությունը

The logo for SOCIES features the word "SOCIES" in a bold, dark blue, sans-serif font. Above the letter "I" is a small orange triangle pointing upwards.

info@soci.es.am
soci.es.am

Դասընթացի կառուցվածքը

1

Հետազոտությունից
իրականություն
(և հակառակը)

2

Նախագիծ vs մեթոդ

3

Հետազոտության փուլերը

4

Հետազոտական հարցից
դեպի նախագիծ

5

Հետազոտության
տեսակները

6

Փոփոխականների միջև
կապերի տեսակները

7

Նախագծերի տեսակները

8

Քանակական և որակական
հետազոտություններ

9

Հարցման մեթոդը

Հետազոտություն-իրականություն փոխհարաբերությունները

հիմնախնդիր

հետազոտություն

պրակտիկա

լուծում

Ինչպե՞ս սխալ մեկնարկել

- × Հետազոտությունը սկսել մեթոդի ընտրությունից
- × Հետազոտությունը սկսել գործիքի (օրինակ՝ հարցաթերթի) մշակումից

Հետևանք

Հետազոտական նախագծի ողջ ուժը կորչում է, երբ այն դնում ենք մեթոդից կախվածության մեջ:

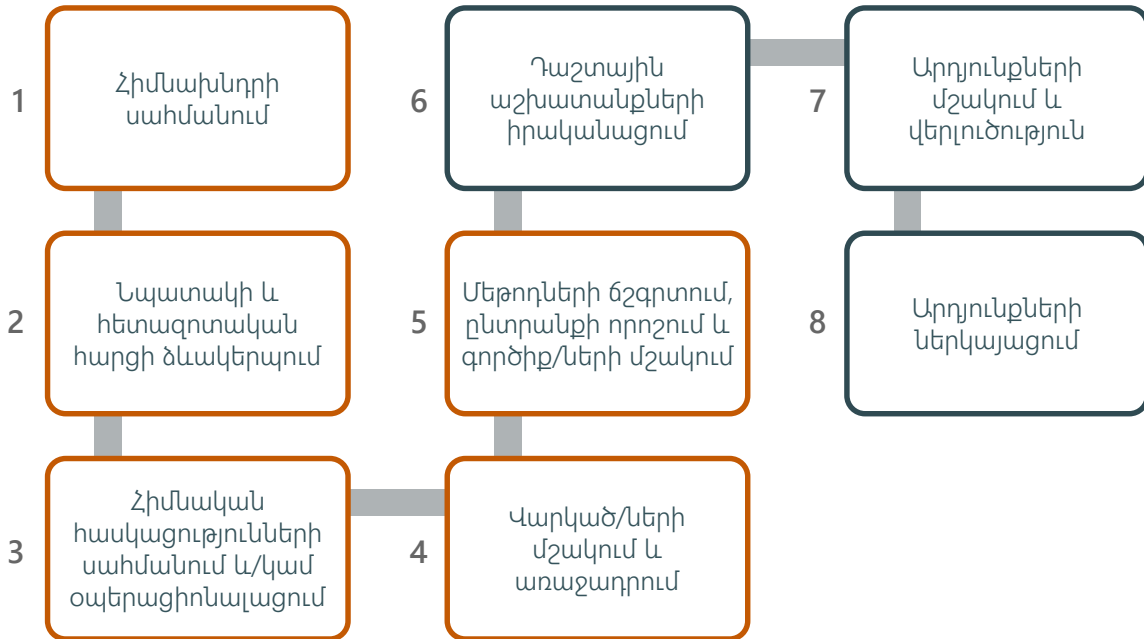
Մեթոդ, թե՞ նախագիծ

Հետազոտության նախագծումը ենթադրում է
տրամաբանական հիմնախնդիրներ,
մեթոդները՝ **լոգիստիկ:**

Design – what evidence do I need to collect

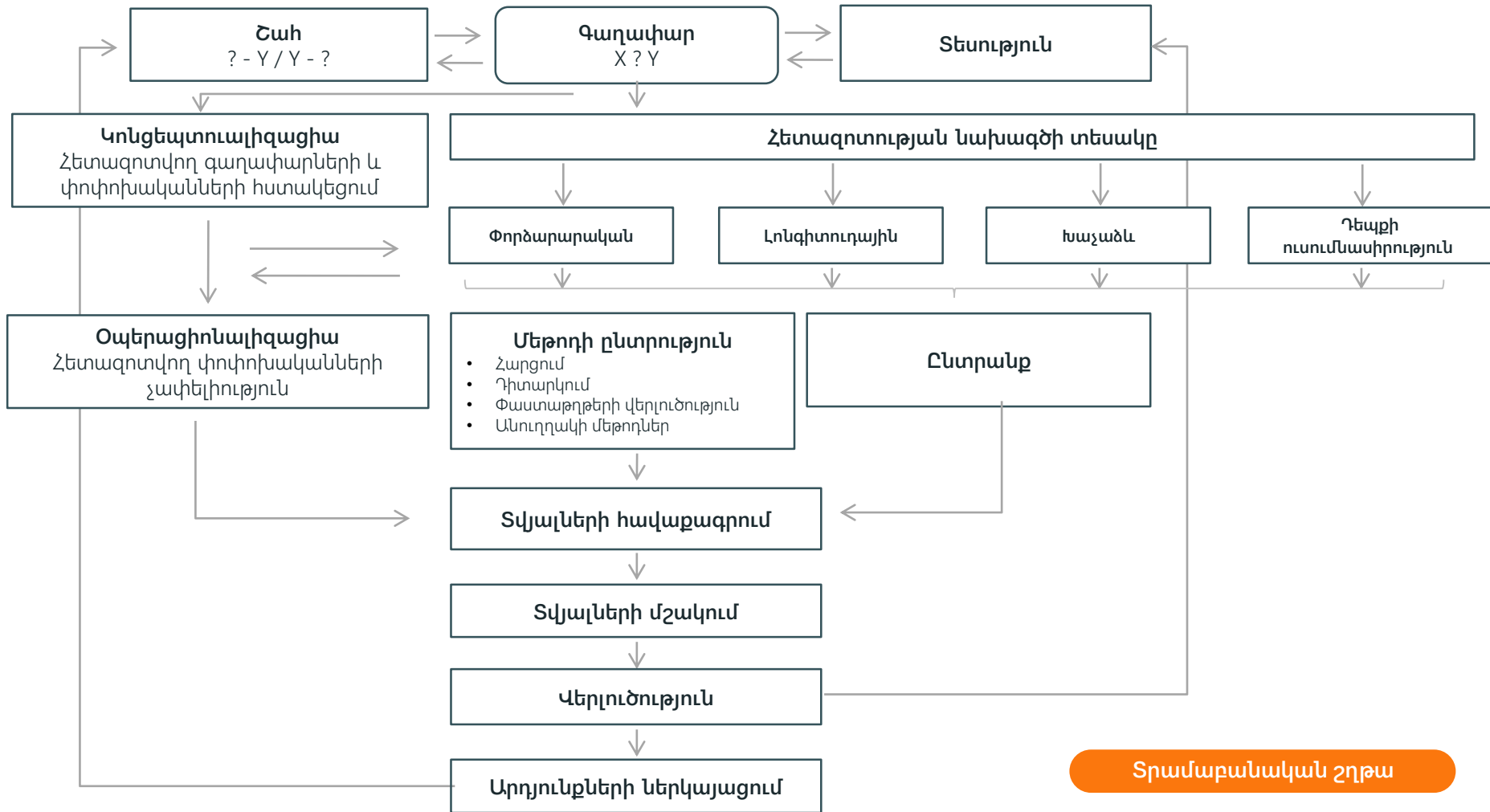
Ինչպե՞ս ճիշտ մեկնարկել

Հետազոտության փուլերը

 Սահմանում

 Իրականացում

Հետազոտության տիպերը

հետախուզական

նկարագրական

բացատրական

Հետազոտական հարցի և վարկածների ձևակերպման գործիքներ

տեսական և սուբստանտիվ

- տեսական գրականություն
- առանցքային տեղեկատուներ
- այլ հետազոտողներ/հետազոտություններ
- սեփական փորձառություն/ինտուիցիա
- մտազրոհ

տեխնիկական և մեթոդաբանական

- հիմնական հասկացությունների սահմանում / Օպերացիոնացում
- ներքին վավերականության (վալիդություն) ստուգում
- արտաքին վավերականության (վալիդություն) ստուգում

Վարկածների ձևակերպում

- Վարկածը հետազոտության ամենագլխավոր մեթոդաբանական գործիքն է:
- Այն հստակ տրամաբանություն ունի և ուղղորդում է հետազոտության ողջ ընթացքը:
- Վարկածի տրամաբանական կառուցվածքը հետևյալն է.

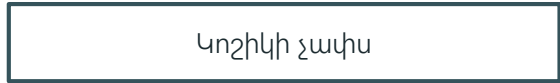
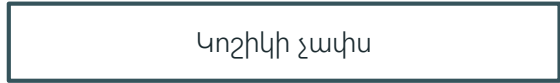
«Քանի որ..., ապա...»

Փոփոխականների միջև կապեր

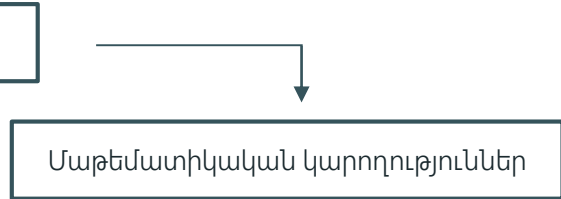
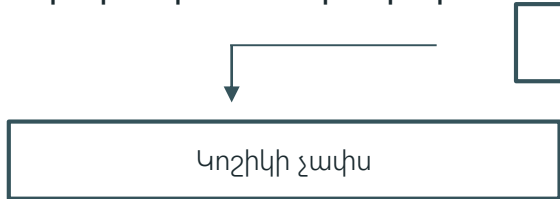
Դիտարկելի կապ

Միակ պատճառական կապ

Իրական պատճառական կապ

Սոցիալական օբյեկտի որակական գործոնների միջև փոխկապվածություն

- A-ից բխում է B-ն: B-ն չկա, եթե չկա A-ն:
- A-ն հանգեցնում է B-ին, բայց B-ն առկա է անկախ A-ից:
- A-ն B-ի բավարար, բայց ոչ անհրաժեշտ պայման է:
- A-ն B-ի անհրաժեշտ, բայց ոչ բավարար պայման է:
- Բացի A-ից, B-ն պայմանավորում են այլ գործոններ ևս. պետք է որոշել՝ որն է A-ի մասնաբաժինը:
- ...

Կապերի տեսակները

կորելացիոն

դիտարկելի է

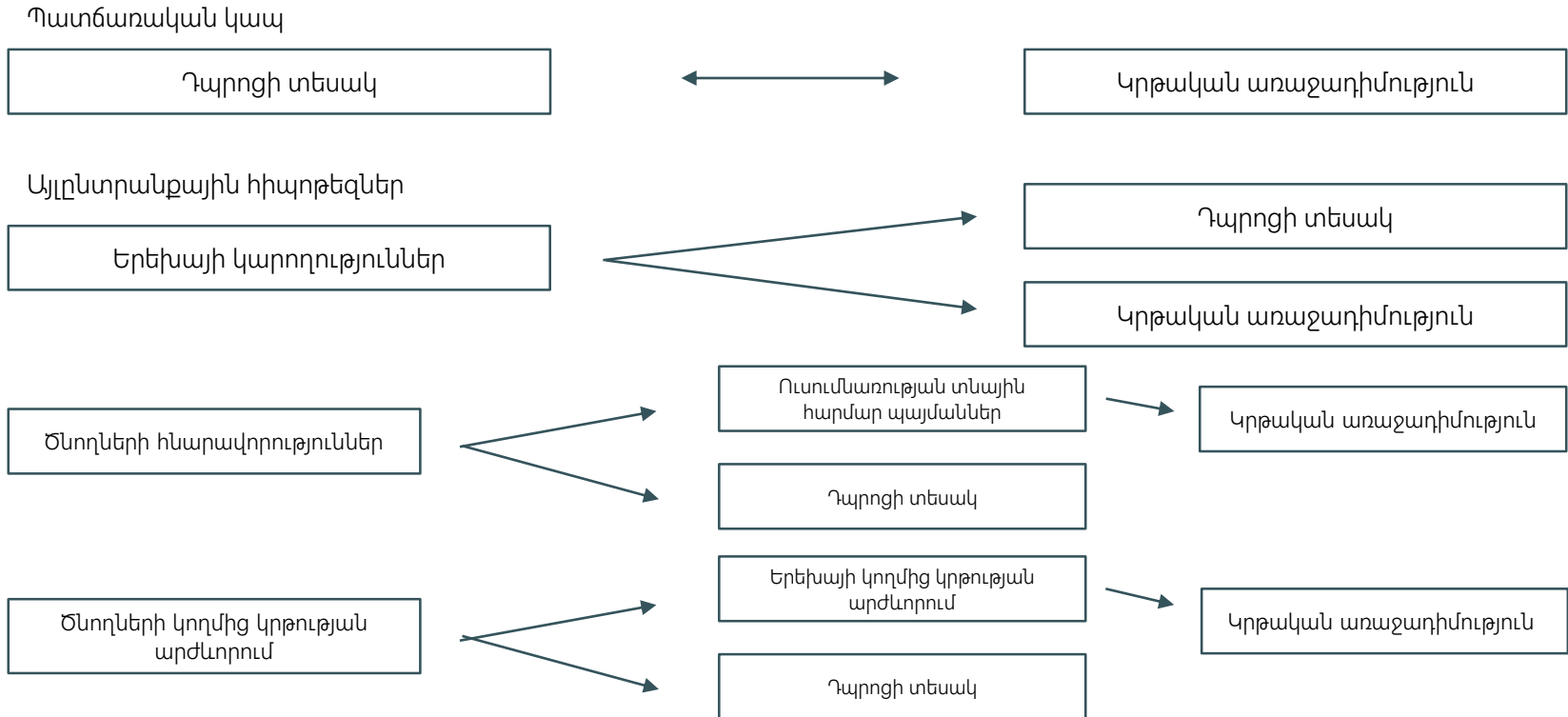
պատճառական

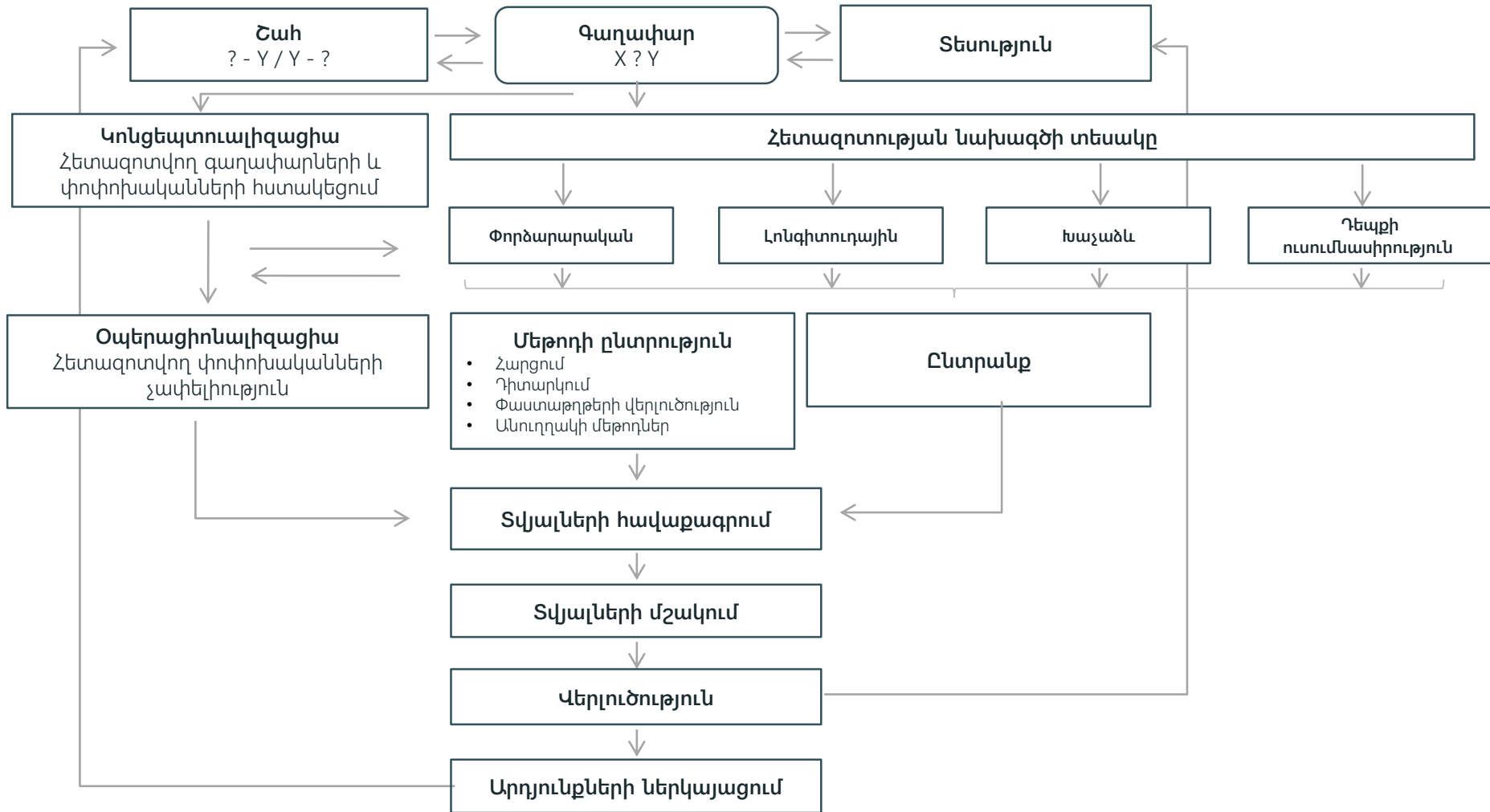
ենթադրելի է

պատահական

ամեն վիճակագրական
կապ չէ, որ օրինաչափ է

Պատճառական vs. ոչ պատճառական

Հասկացութային սխեմա

Կոնցեպտուալիզացիա

Հիմնական գաղափարների
հստակեցում

Նմանալ սահմանում

Ի՞նչ է

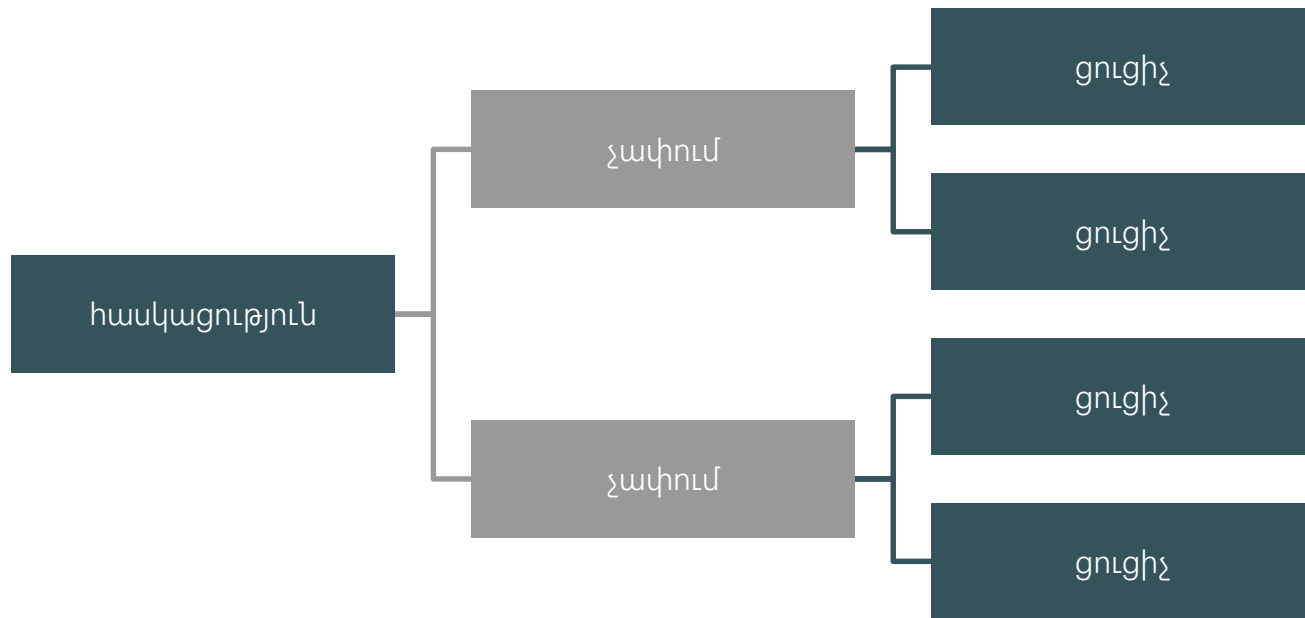
Օպերացիոնալիզացիա

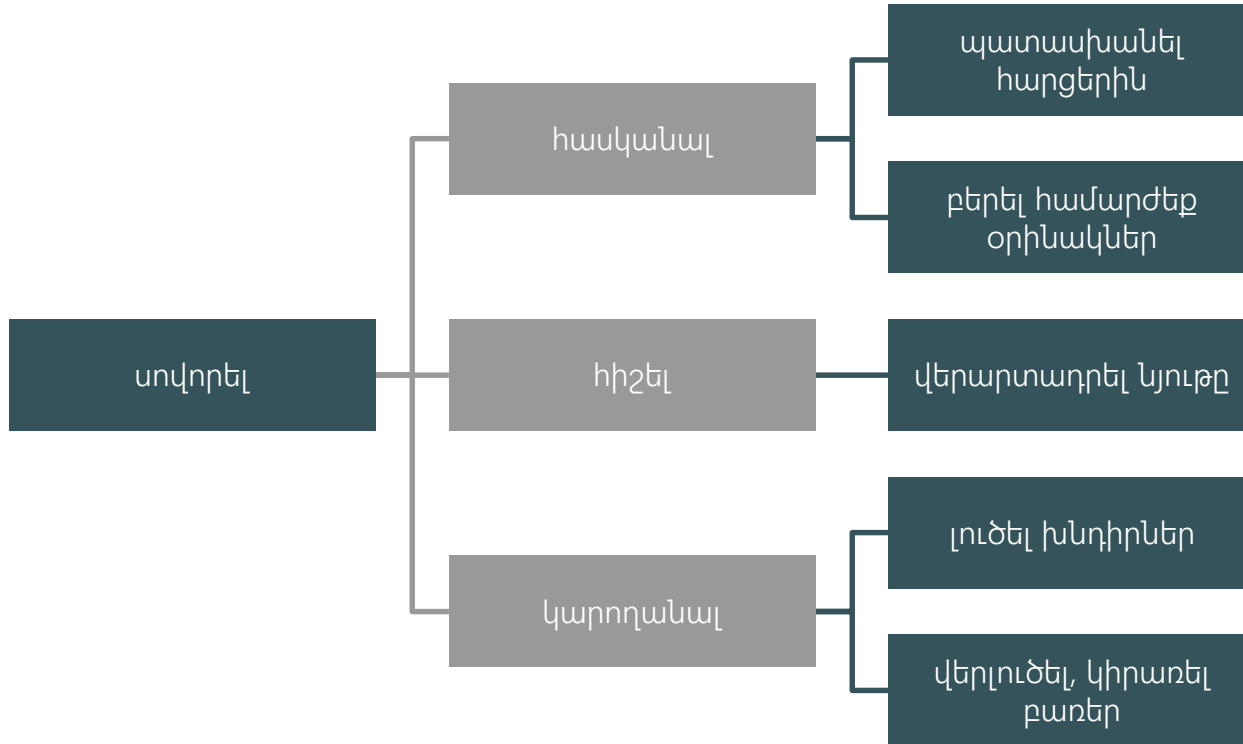
Ինչպե՞ս չափել

Չափում

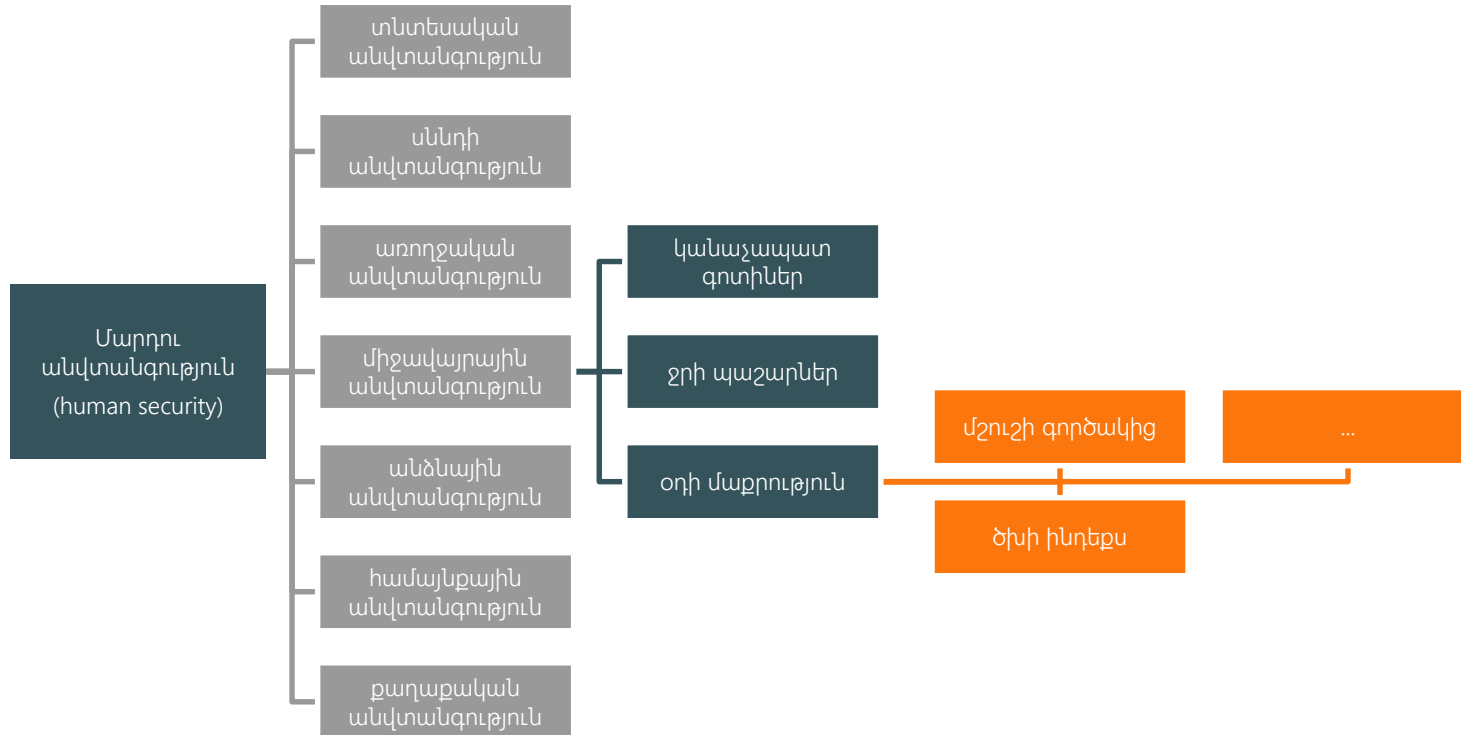
Օպերացիոնալիզացիա

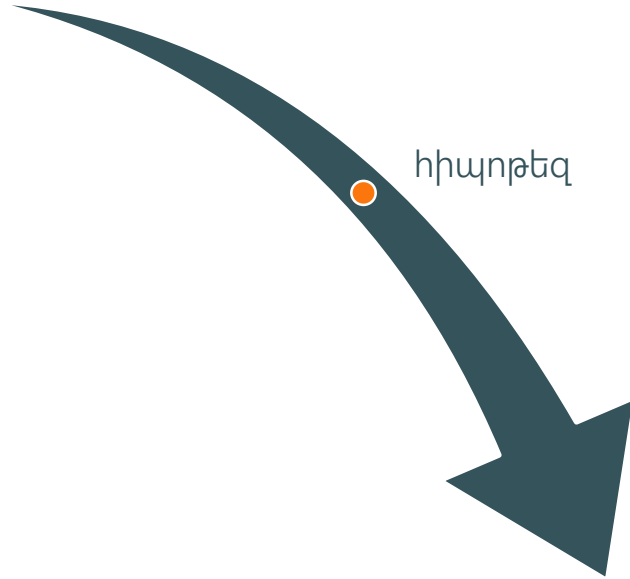
Օպերացիոնալիզացիա (օրինակ 1)

Օպերացիոնալիզացիա (օրինակ 2)

հետազոտական
հարց

հիպոթեզ

հետազոտության
նախագիծ

Հետազոտական տրամաբանություն/ներ

մեկնագամյա

կրկնվող

մեկ դեպք

դեպքի ուսումնասիրություն
Case study

լոնգիտուդային
Longitudinal

համեմատելի դեպքեր

խաչաձև
Cross-sectional

փորձարարական
Experimental

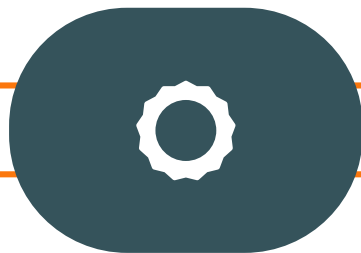
Հետազոտական նախագծեր

փորձարարական

խաչաձև

լոնգիտուդային

դեպի
ուսումնասիրություն

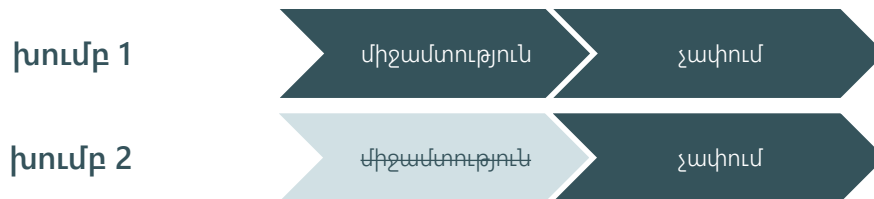
Փորձարարական նախագիծ

Լոնգիտուդային նախագիծ (թրենդային | պանելային | կոհորտային)

Խաչաձև նախագիծ

Հետազոտական նախագծեր և մեթոդներ

Նախագծեր

- փորձարարական
- լոնգիտուդային
- խաչաձև
- դեպքի վերլուծություն

Մեթոդներ

- հարցում
- դիտարկում
- փաստաթղթերի վերլուծություն
- անուղղակի մեթոդներ

Հետազոտական տրամաբանություններ

բացահայտել ֆիզիկական և սոցիալական աշխարհի օրենքները

- թիվ, գործակից
- թվային համակարգեր, օրենքներ

վերծանել իրականության իմաստային մեկնաբանությունները

- նշան/սիմվոլ
- սիմվոլիկ կարգեր, կառուցվածքներ

Քանակական և որակական հետազոտություններ

	քանակական	որակական
տեսական հիմքը	պոզիտիվիզմ	ֆենոմենոլոգիա
վերլուծական ֆոկուսը	կառուցվածքային, արտաքին, օբյեկտիվ հատկանիշներ	անհատական, ներքին, սուբյեկտիվ հատկանիշներ
հետազոտության նպատակը	տալ պատճառական բացատրություններ	մեկնաբանել, հասկանալ երևույթը
վերլուծական միավորը	փաստ, իրադարձություն	սուբյեկտիվ նշանակություն, զգացմունք
վերլուծական տրամաբանությունը	դեդուկցիա (օպերացիոնալիզացիա)	ինդուկցիա (կոնցեպտուալիզացիա)

Հարցման մեթոդ

քանակական

հարցազրուցավարի ներգրավմամբ

- ստանդարտացված հարցազրույց
- հեռախոսային հարցում

առանց հարցազրուցավարի

- հարցաթերթիկային հարցում
- առցանց հարցում

որակական

անհատական հարցազրույց

- կենսագրական
- թեմատիկ
- խորին
- փորձագիտական
- ...

խմբային հարցազրույց

- \$ոկուս խմբային քննարկում
- համայնքային հարցազրույց
- ...

**Ստանդարտացված
հարցազրույց**

**Հարցաթերթիկային
հարցում**

անմիջական շփում

ինքնուրույնություն

ընթացքի վերահսկողություն

անվերահսկելի ընթացք

հարցազրուցավարի ազդեցություն

անկաշկանդություն/
անանունություն

հավելյալ ռեսուրսներ

ռեսուրսների խնայողություն

ճկունություն

ձևայնացվածություն

Խմբային հարցազրույց

Առավելություններ

Տվյալները հավաքագրվում են միանգամից տարբեր մարդկանցից

Խումբը ճշգրտում է տեղեկատվություն

Խումբը խթան է տեսակետների առաջադրման և տեղեկատվության տրամադրման համար

Խորը և բազմակողմանի տեղեկատվություն է հավաքագրվում

Թերություններ

Խումբը կարող է ճնշել մասնակցի ազատ արտահայտմանը

Դժվար է հավասարակշռել հարցազրույցը

Կիբերության խնդիրներ են առաջանում

Տեղեկատվության մշակման և ընդհանրացման բարդություններ են առաջանում

Հետազոտության գործիք

Յուրաքանչյուր հետազատական մեթոդ ենթադրում է յուրահատուկ գործիք:

Օրինակ՝ հարցման գործիքը հարցաթերթն է, դիտարկման գործիքը՝ դիտարկման քարտը:

- Գործիքները մշակվում են՝ հետազոտության խնդիրները հաշվի առնելով:
- Հետազոտության գործիքի մշակումը բարդ ու պատասխանատու գործընթաց է:
- Գրագետ գործիքը սոցիոլոգները կոչում են «աշխատող գործիք»:

Օգտագործված գրականության ցանկ

- Babbie, E., (2013). *The Practice of Social Research*. Thirteenth Edition, International Edition, Wadsworth, Cengage Learning.
- De Vaus, D. A., (2001). *Research Design in Social Research*. London: Sage.

Այս նյութը կամ դրա առանձին մասերը կիրառելիս կամ վերարտադրելիս անհրաժեշտ է պատշաճ կերպով հղում կատարել նյութի աղբյուրին: Նյութը ստեղծվել է [ԴԱՏԱ ծրագրի](#) շրջանակներում [Սոցիալական փորձագիտական կենտրոնի](#) կողմից՝ ԴԱՏԱ գործընկերների հետ համագործակցությամբ:

Սույն նյութը ստեղծվել է Ամերիկայի ժողովրդի աջակցությամբ՝ ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության միջոցով: Այստեղ արտահայտված տեսակետները և ներկայացված բովանդակությունը միմիայն հեղինակներինն են և պարտադիր չէ, որ արտահայտեն ԱՄՆ ՄՁԳ կամ ԱՄՆ կառավարության տեսակետները: